

J E L E N K Ö R.

5. szám

Pest, szombat január 17dikén

1835.

Foglalat: Magyarország (orsz. ülések; kinevezések; verseny; Dalmátzia.) Anglia (parliament-fölösztetés és új választások; O' Connell beszédje; rathcormaci szomorú történet; conservativek gyűlése; új választási mozgások.) Franciaország (Janvier, Lamartine; Odillon-Barrot, 's Berryer beszéd-töredéki, 's parlamenti viták jan. 3kaig; National pénzbírsága; Temps hitegetése; legujab.) Spanyolország (spanyol követség Romában; a két sereg állásai; hírek újabb ütközet felől; spanyol hültsön; madridi levél.) Elegyhírek. Gabonaár. Pénzkelet.

MAGYARORSZÁG.

Pozsony. A' KK. és RR. január 9ki kerületi ülésekben, miután előbb a' VII. t. cz. tárgyazta üzenetjüket megrostálák, tanácskozásba vevék a' Buda-Pest közötti álló híd tárgyát, 's 38 szóval 8 ellen elhatározzák: hogy nyomban most fognak e' tárgyról intézkedni. A' felső tábla, a' RR. dunaszabályozási fölrás-javaslatát elfogadta.

Ő cs. kir. Fölsége a' magy. kir. udv. Kanceláriához mult eszt. dec. 29kén intézett legfelsőbb határozata szerint a' likkai határőri ezrednél Zajacsik Mihály ezredest és Szilliak János őrnagyot, díj-elengedéssel magyarnemességre méltóztatott emelni.

Ő cs. kir. Fölsége Kőrmöczre ezüstkoh-igazgatónak Lissovényi Vilmos rézkohi sáfárt; Beszterczére ezüstkohi próbáló-segédnek Salix Károly Windschachton volt bányai próbáló-segédet, és Bisztrára vashámori sáfárnak báró Ransonnet-Willez Lajos Adolf rochnitzai vaskezelőt méltóztatott kinevezni. — A' nm. m. k. udv. Kamara mármarosai kir. kamarai igazgatósági lajstromzó Rajkovics Jánost ugyanez igazgatóságnál actuariussá nevezte. Feldinger János Halmágyon ellenörködött sómázsamester meghalt. (k. kam. tud.)

VERSENY.

A' simmeringi verseny-intézet részéről mult hónap vége felé szét küldözött körlevélben, melly által a' részes urak 1835re újküldöttség-választásra szólítanak fel, sajnós emlékezet tétetik egyszersmind azon veszteségről, melly az intézetet tiszteit elnökének, cs. k. főlovászmester hg. Trauttmannsdorff urnak maghaláloztával érte, ki ezen elnökséget 1826 óta viselé szakadatlanul. Megürült helyét az 1835ki küldöttség tiszte lesz új választás által betölteni.

A' kör-levél mellett közölve vannak egyszersmind a' simmeringi verseny-intézet mostani részvényeseinek nevei. Ezek közt fő helyet foglalnak felséges V. Ferdinand magyarországi ifjabb király's minden egyéb ausztriai tartományok koronaörököse; továbbá fenséges Ferencz-károly; Károly; Antal; és Lajos cs. k. főherczegek, kik mindnyájan az említett intézetet több részvény-vétel által kegyeskedtek megtisztelni. —

Olvasóink emlékezni fognak e' jelen lapokban is már köz hírré tett örvendetes tudósításra,

melly szerint Ferdinand ifjabb királyunk ő felsége, és legujabban Károly ő cs. k. főherczegsége a' magyarországi állattenyésztő társaságot is legfensőbb hozzájárulásukkal, és felséges ifjabb Királyunk már az idén kezdve évenként Pesten „királyi díj“ czím alatt kijárandó versenydíj ajánlásával is, méltóztatott szerencsésíteni. Nem lehet felséges uralkodó Házunk iránt újabb örömhálára nem buzdulnunk, midőn mélyen tisztelt tagjai által a' honi iparnak egész birodalomban, és különösen édes hazánkban nagyobb kifejtésére czélzó hasznos intézetek iránt — millyen a' pesti és simmeringi egymásra kölcsönös jótékonyssággal ható két testvér verseny-társaság is — magas részvétüket, egyes hazafiak fáradozásait helybenhagyólag, olly kegyesen bebizonyíttatni szemléljük.

A' Gazetta di Zara, Dalmátzia felől, ezt írja Zarából dec. 22kérül: „Dalmátország, mióta az ausztriai birodalommal ismét összekapcsoltatott, szeretett Fejedelmünk kegyének 's gondoskodásának már is sok jót köszön mind abban, mi az ország hasznát 's gyarapodását emeli, mind mi annak jóllétét jövődre is alapítja. Ezek közzé számítjuk a' Wellebiten keresztül vezetű pompás utat, a' ragúzai kerületben épített új kórházat, az anyavárosi (zárai) vízcsatornák helyreállítást, gymnasiumi 's philosophiai 20 tanulószámára tett díj-alapítást, eperfa-ültetéseket a' selemmüvelés előmozdítására, 's azon nagylelkű segedelmet, mellyet ő felsége némelly a' legközelebb mult nyári tartós szárazság miatt inségre jutott kerületeknek juttatni méltóztatott. Ennyi jótéteményekért a' népség egyező akaratjával Novak érsek ur egy ünnepi nagy misét tartott, mellyen a' jelenvolt igen számos sokaság buzgó áldást esdeklett Mindenhatónktul a' szeretett országos atyára 's fenséges házára.

ANGLIA.

A' legujabb londoni lapok dec. 30ról Brightonben előbbi napon tartott kabinet tanács következtében a' parliament fölösztetését hirdetik. Az új parliament megnyitása februar 19re van határozva. Mondják a' tanácsban a' polgári tagok mind a' felösztetés ellen voltak, Wellington hg. ellenben katona társival mind mellette szavaztak, hihetőleg markolható okokra támaszkodva. A' ki-

rálytól kibocsátott parlament-föloszlató hirdetés (Proclamation) így szól: „Vilmos, Rex. Minthogy titkos tanácsunk javaslatára hasznosnak találtuk a' mostani parlamentet, mely csütörtökig január. 15ig vala elhalasztva, feloszlatni, a' végett ezen királyi hirdetésünket bocsátjuk ki, 's annál fogva föloszlatjuk a' mondott parlamentet; mihez képest az egyházi 's világi lordok, nemések (Knights), polgárok, a' várhelyek követei, a' megyék 's várhelyek biztosai az alsóházban fölmentetnek azon kötelezés alul, hogy említett csütörtökön, január 15kén megjelenjenek és összegyűljenek. 'S minthogy ohajtjuk és elhatároztuk, azonnal, mihelyt lehetséges, összegyűjteni népünket, 's tanácsul hini azt a' parlamentbe, azért is valamennyi szeretett alattvalóinknak tudtokul adjuk, hogy királyi akaratunknál 's tetszésünknel fogva új parlamentet fogunk összehíni, nyilatkoztatván, hogy titkos tanácsunk javaslatára egyesült nagybritanniai országunk 's Irland kancellárjainak parancsot adtunk, hogy erről értesítve azonnal választói parancsokat bocsássanak ki a' törvény értelmében új parlament-meghívásra, 's Mi haladéktalanul kívánjuk is ezennel, egyesült országunk nagy pecsétje alatt kibocsátott hirdetésünk által, hogy megnevezett két kancellárunk választói parancsokat adjanak ki, mellynél fogvást az egyházi és világi lordok és községek (alsóház) kiknek a' nevezett parlamentbe meg kell jelenniök, illendően választassanak, 's jelenjenek meg, minek csütörtökön, február 10kén kell meg történnie. Költ udvarunkban Brightonben dec. 29kén 1834, országlásunk 5dik évében. Isten tartsd meg a' királyt! Öst. Beob. Egy ellentory gyülekezetben Dublinban dec. 20án, hol O' Connell szokás szerint nagy tetszéssel fogadtatott, következő beszédet mondott az a' rathcormaci véres történetekről: Sir Robert Peel világosan kimondja nyilatkozásában, hogy ő a' tizedet teljes mértékben szándékozik behajtani. Már véres áldozatok hullottak e' rendszerért! 's nem töltettek e be valamennyi börtönink mártýraival? avagy hány szerencsétlen jutott végette nyaktól (guillotine) alá? Csak tegnapelőtt gyilkoltatott meg tizenegy családtya 's nyolcz vagy tíz megsebesítettét (40) (halljuk! halljuk! szörnyűség!) Tizenegy családfő! — Levelet kaptam olly férfitől, ki halvány elrútított arcaikat egymás mellett fekünni látá a' kápolnában, ki füleivel hallá az özvegyek jajait, 's árvák rimánykodásait. (halljuk!) (A' szónok fölolvassa a' levelet) Ha e' tudósítás igaz, a' miért ugyan jót nem állhatok, mert nem tudom, — de ha igaz, ugy törvénytudós létemre nyilvánítom, hogy kegyetlenebb gyilkolás még nem történt. — Itt tizenegy családtya üttették agyon öt font sterl. tizedkövetlésért! Ketteje,

mint mondják testvér vala, 's mind a' kettő családot hagyja maga után. Ah mi lett hitveseik- 's gyermekeikből? Még reggel erősek, épek búcsuzának el tőlök 's azon biztos reményben, hogy még több örvendetes napot fognak együtt élni, 's alkonyatkor holtan vitetnek haza, kiterítve azok előtt, kik őket szerették, halványan, hülten, lelketlenül, — nem hallják az anyák keservét, az özvegyek kétségbeeső kiáltását, az árvák jajait. (halljuk! halljuk! 's mély sohajtások) O ezen áldozatok vérre kényszeríték minden becsületes embert Irlandban, hogy egyesüljön velem e' ministerium ellen (halljuk! halljuk! halljuk! hosszan tartó tetszéskiáltás) Nincsenek é Irlandban anyák, kik azt ne sugalnák minden embernek: küzdj a' tory kormány ellen, melly a' nőket özvegyekké, a' gyermekeket árvákká teszi. (halljuk! tetszés) 'S azon csecsemő, melly Istenhez selypegi imádságát, és ártatlan jámborságában sohajtozva, talán azok fájdalomról elmékedik, kik atyjaikat elvesztették, nem fognak ée magzatok arra birni bennünket, hogy elűzzük a' király tanácsából azon férfiakat, kik e' borzalmas jeleneteket folytatni ohajtanak Irlandban minden időre (tetszés). Lelkemben megszaggatva érzem magamat, midőn azon szegény emberek tűzhelyére gondolom magamat, kiket tönkre juttattak; ha gunyhójikba gondolom magamat, hol kevéssel ezelőtt a' megelégülés mosolyga, 's most az elhagyott ügyefogyottak jajaitól vízshangoznak. (halljuk 's hangos tetszés) Azonban balra ne értsen senki. Itt álltomban, 's mindenütt arra intem Irland férfait, ne gyöngítsék magokat bármi erőszak-elkövetéssel. (hangos: „halljuk! halljuk!) Vigyázzunk mindnyájan, hogy az ellenséget bármely törvény-megsértéssel erősbé ne tegyük magunk ellen, de vessünk vállat, maradjunk állhatatosak, 's ellenségünknek tekintsük azt, ki ollyanra szavazna, ki a' Peel-Wellington ministeriumot támogatni kész volna. Irland nőjei fordítsák el róla szemeket, mint valamely utálatos tárgyról. — Tárgyam elragadott. Ez első gyümölcse a' Peel-Wellington igazgatásnak. Azt mondották: „ő reformer leszen” Igen, a' ki minden javítást örömezt gátlana: 's most a' visszaéléseket fogná eltörölni? Igen! ha ő ollyanoknak fogja itélni azokat. Igy teend ő Angliában. Irlandban a' genosz lélek már megindult. Ne bosszantsuk őt, ne tegyük erőszakot, 's a' t.

A' rathcormaci történetről így ír egy dublini levél dec. 24ről. A' rathcormaci szomorú történet egész déli Irlandot mélyen hatá meg, és messziről odatódult a' népség az eskütszék vizsgálatán megjelenőleg, melly nyilván történik a' nép előtt. Dec. 20kán az utczák már minden rangú emberek által tömve voltak. Vasas és gyalog

esztályok reggel óta föl valának állítva. Kemény katonaság közt lehetett Josua Rydert látni (a' prot. lelkeszt) kinek kivánatjára ezen véres végrehajtás történt. 11 óra felé megjelentek Cork megye és város követei, köztök Fergus O' Connor. E' zaj és zavar közepett, mellyet az érkező katonaság, vidéki nemesség és sereglő parasztság okozta, egész nap a' harang kongását lehet hallani, mellyet rövid szünetekben ismétlének, intő 's óvó jel gyanánt, 's mintegy a' népcsoportot emlékeztetőleg az elhullott tizedmártirokv. kinszenvedők sorsára. Az asszonyok panaszló kiáltásai, 's a' közbevágott átkozódások a' jelenés borzasztó bélyegivel félelmes összehangzásban valának. Nem sokára heves szóvitára kelt a' dolog Baldwin parlamenttag és Foote eskütt között az esküttek jegyzéke miatt, kiket Foote bírakul meghíni szándékozék. Baldwin bevádlással fenyegeté a' parlamentnél, ha végrehajtást mutatand eljárásában. A' három coroner azután egy mellékszobába távozott, mellybe csak 20 személy fért, 's melly azonnal tömve lön. O' Connor, mint a' vád ügyvéde alig tudott keresztül törni. O' Connor szándékát nyilvánítá, hogy tisztességes személyek eskü alatt teendő vallomását akarja Cooke Collin és Bogley kapitányok és Ryder ur ellen fölvetetni, kik a' katonaságot igazgaták a' megtámadás alatt. Azután heves szócsata támadt az esküttek névjegyzéke iránt, kik számra 35-en többnyire szomszéd vidéki szatócsok 's egyetlen egyen kívül mindnyájan protestansok voltak. O' Connor legalább 100 személyt kívánt, hogy választani lehessen belőlök. Végre 60—70 névben egyeztek meg, kik közül golyózás által választottak 23-at. Foote coroner állhatatosan ellenzé, az O' Connor által ajánlott vallomások fölvetését hogy így három tisztességes gentleman elfogatása által magát törvénytelen bebörtönzés vádjának ki ne tegye. O' Connornak meg kellene eskünnie, hogy a' nevezett három gentleman az országból készül kiszökni, mit ő mellőze, 's azért a' coronerek a' tanu-vallomást sem fogadták el. O' Connor azután nyilvánítá, hogy ő a' főparancsnoktól hadi törvényszéket fog kívánni, melly előtt meg fogja mutatni, hogy a' katonaság semmi fenyegetésre sem vigyázott, 's a' parancsnokló tiszt kötelességét nem teljesíté. Erre az esküttek meghiteltettek, 's azután a' kápolnában fekvő holttestek megvizsgálásához fogtak. Egyik a' 20 éves Richard Ryan, (Ryan özvegy fija) volt, a' másik a' 35 éves William Twomey. A' hely színe tömve volt az agyonlöttek rokoni 's barátival, kik fájdalmas szorongásban állának a' coronerek 's esküttek körül. Midőn az első koporsó födelét levették, az elborzadás 's megrettenés hangjai csattanának ki a' körállók ajkain. A' Southen Repor-

ter levelezője így rajzolja e' valóban lélekkrázó látványt: „Lövésben elhalás, úgymond, valami különös kifejezést nyom az emberi arcra; ezúttal borzasztó mosolygás volt az, millyent váratlan nehéz bosszankodás okozni szokott, 's minthogy Rathcormac községben a' lakosok igen békes eszű emberek, illy halálozás ott hallatlan volt. A' halott teste is egészen el volt a' lövés által rutitva; mi a' fenmaradtak fájdalmát még inkább nevelé. Talán sehol sincs az alsó néposztály annyi gondnal az utolsó tisztelet iránt; mint épen Irlandban, és sehol sem látszik annyi gondoskodás arra, hogy az elhunytból szép halott legyen. Midőn tehát a' sebész a' holttestemet arcra fordította, hogy a' sebeket a' vállán megvizsgálja, 's az arczavérrel fertőzteté el, a' testvérek egyike kendővel törölé azt le, mellyet nénye nyujta neki. Mélyen meghata minden jelenlevőt azon gyöngédség, mellyel a' gyászoló rokonak a' holttestet ápolgatak, 's az utolsó csókot rá nyomák. Hasonlag vizsgálták meg a' másik halott is, míg a' toronyból a' borzasztó harangkongás zúgott.“ Midőn a' gyászmenet megindult, a' nép felzudult érzeményit csilapítani kellett. O' Connor e' pillanatban kezdőszólan és szerencsés sikerrel csendre inté a' népet, melly semmi felbőszülés által sem háborítá többé a' komoly ünneplést. A' vizsgálatok még folyvást tartanak.

A' conservatívek a' cityben (Londoni óváros) ismét gyűlést tartottak, már most a' következő választások végett. Elnök Baring Tamás ur vala, ki azt nyilatkozatá, hogy ő neki ugyan mindegy, akár whig, akár tory vigye a' kormányt, de nagy a' különség: ha valljon a' javítást és a' visszaélések eltörlesztését nyugalmas uton kívánják eszközölni, vagy erőszakkal, izgással 's minden tekintet nélkül a' következeésekre nézve. Ő részéről vak bizodalmat semmi kormányba sem helyez, de még is kikel a' korona előjogai 's kiváltságai minden megtámadtatása ellen. Ezennel felszólítja egyszersmind a' jelenlévőket: seregeljenek össze Sir R. Peel körül, 's támogassák őt, a' mennyiben elveit helyben hagyhatják. — A' tory lapok nagy vétkül tulajdonították a' volt kormánynak, hogy O' Connellnek 's az oppositiónak általjában vagy engedtek, vagy kedveztek, vagy hizelegtek legalább. Most a' magas Standard sem átalja a' hízelt, mellyel Cobbettet, 's a' nagy számvetőt, (Hume-ot) a' kormány részére hódítani ügyekezik.

A' választások napja nem csak Londonban, hanem Bristol, Lincoln, Canterbury, Dover, Plymouth 's egyéb városokban is jan. 5-re vannak kitűzve. Az angol megyékben 10, 12, és 13-án kezdődnek azok. A' főváros választó bizottságai szakadatlan munkásságban vannak, némelyeknél a' tanácskozások reggeli 10 órától fogva

éjféltanáig is eltartanak. Southwarkben, Westminsterben, Coventryben és egyéb kerületeiben Londonnak, hol a' whigek és radicalok meghasonlottak volt, ismét kibékültek 's egyesültek. Westminsterben Sir Fr. Burdett ur intézé a' kibékülést. Evans ezredes hivei jan. 1je és 2ka közt éjjel épen együtt voltak, midőn a' burdetti választó biztosságtól küldöttség érkezett hozzájuk azon üzenettel, hogy ők Evans ezredes ujdón megválasztatását teljes erejükből támogatni készek. Más londoni kerületekben a' radicalok a' whigeknek engedék a' követséget, 's pártjaikkal azokat fogják támogatni. Lushington doctort, ki minap olly heves beszédet tartott Sir R. Peel ellen, Ashburton választóji nagyobb része meghívta: vállalná el részökrül a' képviselést, de Lushington ur azt elmellőzte, mert Tower-Hamlet londoni kerület képviseléséről lemondani nem szándéka. De maga helyett testvérét ajánlotta, ki a' küldöttséggel azonnal el is ment. Azonban a' toryk is mozognak. Cambridge egyetem bizonyosan Sir Manners Suttont, az alsóház elnökét és Goulburn ministert fogja követül választani. — A' Morning-Post munkásságra hívja meg a' torykat, csak hogy minél nagyobb számot küldhessenek a' jövő parlamentbe: — „Mert, úgy mond ha most meggyőzötünk, késő lesz azután ellene törni. — Öst. Beob. Rochdalban majd megütköztek az ellenkező pártok. Már néhány nap óta azon intézetet tették a' toryk, hogy ott a' pórság korcsmákban és csapzésekben éltelt italt kapott ingyen 's arra készítetett el, hogy majd a' liberalisok ellen használtassék. Ez a' munkás osztályt természetesen igen fölindította. Dec. 29én a' reformerek gyűlést hirdettek, 's tartani szándékoztak, de midőn szónokuk, Prentice ur az állásra hágott, hogy beszédet tartson a' gyülekezethez, a' toryk egészen közel odatódultak, és gunyozták csináltak. A' reformerek küldöttség által szólították föl a' pórsereg vezérlő torykat: ne háborgatnák őket gyűléseikben. Ezen küldöttségre a' toryk semmit sem ügyeltek. Ekkor a' reformerek neki estek a' hangászoknak, 's azokat erővel verték széllyel az egész tory csoporttal egyetemben. Azonban nem sokára ismét megjelentek iszonyu kék selyem zászlóval, mint a' toryk jelével, 's egyéb czimerekkel. A' zászlót csak néhány lépésnyire tüzték ki az állás előtt. Egy óriás nagyságu radical erre azzal fenyegetőzik, hogy hacsak egy hüvelknyivel is közelebb jönnek, rosszul járnak. A' két zászlótartó csak vigyorgott. A' radical ekkor rájuk rohant, szerteszaggatá a' zászlót, összezúzta a' czimereket, a' nyelék 's rudak furkókká 's dorongokká váltak 's azokkal a' czimerhordókat keményen megdöngették. Mire a' toryk kövek után nyultak, 's azokból egy Prentice urat, ki vigyázatlanságból az álláson maradt,

czombján találta. Mind a' két részről sokan megsebesültek, egyéb szerencsétlenség nem történt. Miután a' toryk elűzettek, a' radicalok nyugalmasan folytatták gyűléseiket. Öst. Beob. A' Times jan. 3án igen panaszkodik, hogy a' conservatívek a' cityben se munkáson se ügyesen nem dolgoznak a' választási előkészületekre, 's keményen kikéleznek tuncasága ellen, mi könnyen elvesztetheti velök azon csekély reményöket is, mellyel eddig bírtak. Irlandban Mayo grófságban (megye) bizonyos katolikus lelkész lépett föl mint kijelölt (candidatus) parlamenti követségre. Az újabb törvények a' katolikus papoknak nem ellenzik a' követül léphetést az alsóházba, a' protestans angol egyház papjainak pedig meg van tiltva. Öst. Beob. A' birminghami dissenteriek dec. 26kán gyűlést tartottak, mellyben Sir. R. Peel nyilatkozása ellen, mennyiben az a' dissenteriket érdekli, majd nem tulságosan kikétek 's hozzá ez értelemben fölírást szavaztak (közöljük bővebben).

FRANCZIAORSZÁG.

A' követház ülésében dec. 29kén Fulchiron ur után Janvier ur szólott. Miután kigonyolá a' tierspartit, hogy egy ízben az oppositioval szavazván azon maga is úgy megijedt, hogy erre tömegestül általtért a' ministeriumhoz. A' chouanokat nem védi, mert azok rablók voltak. Azt állítják, ugymond, Parisnak nem kell a' közbocsánat; ám de csak arra nézzenek, ki épen most lépett be (valamennyien az imént belépett Salverte úrra tekintenek) Azonban sem Paris sem Lyon nem feledték meg el azon jeleneteket, mellyek keblökben történtek. A' pártokat a' közbocsánat egészen kivenné erőszakos helyzetükből, 's kiengesztelné, 's a' polgárháboru helyébe tanácskozás lépne. — Mint említettük a' pénzügyminister előadása után Lamartine ur szólott. Beszédét bővebben így folytatá: „Mi szédülés fogja el a' ministereket, hogy azon pillantásban, mellyben eddigi munkájok gyümöcsit kellene szedniök, saját kezökkel ássák azon feneketlen mélységet, melly őket elnyelje. A' pairkamara az egész pörfolyamat alatt, melly hónapokig, 's tán esztendőig tartand, politikai kìnhellyé válik. A' foglyok szerte hurezoltatása, az idézések, szembeállítások, tanuk utazásai, a' vélemények mártirai, ügyvédek izzó védelmei, e' botránkoztató jelenések, hol a' valódi igazság csak földve marad, hol a' vádlottak bírójikat idézgetik, megrendítik a' vitézlő vért, 's vádlójik ellen tesznek panaszt. Ezen ocsmány, erköestelen, bősztító jelenést akarják e, melly megbélyegezi a' nyilvános szellemet, a' népség szívét fölforgatja, 's fővárosunk 2dik fénylakából éveken által rabgályát csinál, hol csak a' foglyok békőiesörgését, 's a' zárok nyikorgását lehetne hallani! (morgás a' centrumban) En nem várek morgást

ezen általánosan igen is hú rajzolatra, melyet nyakas megátalkodásuk okozni fog az országnak. Ugy van, csak a' foglyok panaszos hangjait, béközörgést és zárcsikorgást hallhatni majd ott. 'S civilisatio é ez? erkölcs é ez? politika é ez? pedig ezt szavaznók Franciaországnak, ha a' kívánt költséget megadnók. Ez a' pör sükere. 'S akarnak e hát az urak pört? De szükséges e még a' pör, miután, a' győzedelem kimondá az ítéletet? Részrehajlatlan e a' pör, midőn a' győztes bírálja meg azt? 'S igazságos lehet é azon pör, mellyben ellenségek 's nem bírák állanak szemközt? (Guizot ur szót kíván) Nem uraim, itt csak nagy 's ünnepélyesköltés (fictio) létezik, és törvényes játék! Am nézzék, mikép hagyja ezt a' történet helyben! Tegyük győztesek helyett mi lennénk a' legyőzöttek! (fölkialtások a' középből) E' kamarának tehát az ország legbensőbb érzelmeit kellene bírálnia; két rendszer közé kell állania, mellyek a' politikát öröktől fogva megoszták, a' nagyelkültség vagy szigorúság, a' szeretet vagy gyűlölség, a' béke vagy háboru közt. E' kamarának kell megítélnie: ha valljon az emberi szív és isteni törvény legnemesb sugalmi daczára a' politika még ezentul is élethalálos küzdés legyen e' győztes és legyőzött között? "Guizot ur: „Csak Ön akarja, hogy úgy legyen!“ — Lamartine ur: „Is-métlem, mi az ellenkezőt akarjuk. Különös ellenmondásnál fogvást a' statushatalom, mellynek a' népek előtt kellene haladnia, 's mellynek műveltségben példát kellene nyújtani, jelenleg ez óráig hátramarad az ország gondolatja és ösztöne mögött. Hisz látják a' sajtóból, hogy az egész ország béke után ahít. E' nép bocsánatot kiált ott, hol más talán bosszút kiáltana, 's a' statushatalom ál-ösvényén megátalkodva napirenddel, a' vitázat megtagadásával, a' fogházak nagyobíttatását, törvényszék-építtetést, 's a' nép feiének a' másik ellenkülönféle törvényszerűségek által fölfegyverzetését tárgyazó törvényjavaslatokkal felel arra. (morgás) Mi bűnös lenne e' politika, ha vaknem volna; 's hiszem hogy őszinte, mert kifáradt a' pártokkal küzdésben. A' vádlottaknak, vagy politikai elítélteknek három osztálya van. A' Vendée vagy a' royalisták, a' republicanusok, 's a' ministerek Hamban. Mi érdek bírhatja Uraságtokat arra, hogy a' Vendéebelieket börtönben vagy száműzve tartsák? Az első pillantathán meglepetvén ezek a' királyszék hirtelen megbuktától, mellyért atyjaiak olly sok vért áldozának, felösztonóztatva olly hgasszony jelenléte által, ki esztelentanácsot követve, 's talán azon anyai szerelemtől üzelve (morgás) melly törvényesebb minden törvénynél, erősb minden okosságnál, annyi vitézséget egyesíte bohósággal. E' férfiak engedtek annak, mit ők becsület éshódolás szózatának hit-

tenek. A' becsület olly hangosan szól a' francziához, midőn asszony, fiatal nemfő, üldözött anya szózat által nyilatkozik az. Minden vérők royalista volt, 's hazafiságukban a' lovagiság bélyege mutatkozott. Ezek most mind vagy száműzve vagy börtönökben vannak. Mit félhetni visszajöttöktől? Megpróbálhatni é a' lehetlenséget 's képtelenséget még másodsor is? A' republicanusok fiatal emberek, 's csak az időben (datumban) hibáznak. Lamartine urnak Guizot ur felelt, mondván, a' kormány a' vádlottakkal nem úgy áll szemközt mint győztes a' győzöttekkel, hanem — máskép, mert a' vádlottakat az ország bírái itéli meg. A' kiengesztelés széphangu szó, de veszélyes, 's az ország méltán retteghet tőle. Felkelt utána Odillon-Barrot, 's következőleg védé a' közböcsánatot: Uraim! a' nyilvános oktatás ministere személyesen érinté, 's noha nem szándékom személyességekre fakadni, azt említenem szükségesnek látom, hogy én e' kérdések vitájáról csak azt mondhatom, mit bizonyos methodusról, mellynek neve: „Minden, mindenben.“ Ez alkalommal olly kérdést gördítettek az urak elibe, mellyet a' művészet, az építészet (architectura), az emberiség, igazság 's az általános jog-tiszteles szempontból tekinthetni; de tekinthetni még azt az ellenszegülés rendszeréből is. Én részemről mélyen érzem, hogy nem bírok elég hidegvérűséggel, vitázni e' pillantásban a' művészetről, és építészetről. Midőn foglyok várnak, midőn számos család hosszú, tiz hesszu hónap óta sohajtoz, nem érzek erőt magamban mély eszmélettel a' florenzi izlésről szólhatásra. Nem akarom vizsgálni: valljon 30,000 frankkal több vagy kevésb szükséges e' a' szép emlék-elrutításra? De félrevetem a' javaslatot, mert úgy hiszem, az igazságot, 's emberiséget boszontja. — Három hónap mulva, kész lesz, mondják, a' terem? Jól van, de ki lesz érte felelős, ha hatig kell várakoznunk? Hihetőleg a' ministerek felelőssége! 's lesz é akkor az urakban annyi emberiség, hogy magokat a' ministereket idézzék törvény elé, kik a' teremtet építtették? Továbbá azt állítom, hogy mindig vannak ott száműzöttek, hol a' polgárokat kivételi törvényszék itéli. A' pairszék a' ministereket itélheti csak, polgárokat az eskütszéknek kell itélnie. Ki hiszi azt, hogy a' pairszék politikája nem fogja vezérelni, politikája pedig közös a' győztesével. E' politika megkivánta, hogy hős fej üttessék le, 's a' pairszék ütteté azt le; máskor a' bűnös ministerek fejei meghagyattak, mert a' győztes politikája most meg úgy kivánta. A' nyilvános oktatás ministere engem személyesen érinté, pedig Kegyed Guizot ur, a' juliusrevolutio óta minden ál okoskodás eleven példája, mellyel a' restauratio élt. A' restauratio is ellenszegülést vett

elvál, 's fényesen hirdeté: „Ne több concessiot!“ 's ám láttuk, elvesztül megbukott. Szomoru dolog, uraim! a' revolutiot visszanyomni akarni, nem megy az hátra, hanem előre. Egy férfi kísérté azt meg (Napoleon) 's noha győzödelem fija volt, 's Franciaországot a' legszebb dicsőséggel ajándékozta meg, ő is megbukott. A' kormány a' pártokat annyira hozta, hogy doctrináikat (tanjaikat) a' törvényszékek előtt is nyilván kimondák, 's megerősödének, mellyek elszéledének vala, ha nem ügyeltek volna rájuk.“ — Erre Bugeaud general és Odillon-Barrot közt szóvita támadt, félbenszakasztván Odillon-Barrot urat Bugeaud general. Neki ismét Guizot ur felelt, ki ellen kikeltek néhányon, mert beszédébe a' király nevét is beleszötte. — Dec. 31én Berryer ur is szólott, beszédének ez vala lényeges tartalma: „Uraim! háromnapí vita után keveset mondhatni a' közbocsánatról. Mi e' javaslatban érzésemet leginkább sérti, az a' kívánat egyenes célzása. Pénzt kívánnak Uraságtoktól ezen emberek börtön-fölépítésre, hogy olly személyeket, kikre újjal mutatnak, vagy kiket minden hirlapban megneveznek, oda ítéljenek. Ezen individualitas fáj a' szívnek, és sérti a' lélekisméretet. Továbbá e' javaslat a' foglyokra erkölcsi árnyékot 's így ártalmat is von, pedig a' vádoltakat tiszteletben kell tartani. Epen most hallották Uraságtok (Bugeaud gen.-tól) hogy e' foglyokat, kikre mi most közbocsánatot kérünk itt, zsiványokkal hasonlították egybe.“ (bravo! a' két szélen 's a' karzatokon) Bugeaud gen.; „Én szót kérek személyes dologban“ (Félbenszakasztás és morgás). Az elnök: „Önök most nincs szava; majd később lesz.“ (Ismét tetszés a' karzatokon). számosan kívánják: gátolná meg az elnök, hogy tetszést ne kiáltsanak a' karzatok. Az elnök: En a' szolgálknak szoros parancsot adtam, egyebet nem tehetek; nem lehetek ott fen is, meg elnök is ide len.“ Jaubert ur: „Hát üríttesse ki a' karzatokat.“ A' csend ismét helyre áll. Berryer ur: „E' fölött a' javaslatnak azon káros következése is van, hogy az elítélést elhalasztja, 's 400 családot sorvasztó kétes aggodalomban tart, kikről Janvier barátom igen szépen mondotta, hogy ott a' harc-alagyt 's a' kőhalmazokat fogják tanulni annak megtudására, mikor viradand föl szabadulásuk napja (tetszés). Midőn tegnap egy nagy lélek nemes szívében nehéz ellenvetést talált a' pör ellen gördíteni, fölkel a' minister 's azt mondá: „Hát csakugyan nincs a' politikában semmi jogos és jogtalan, nincs semmi igaz és igaztalan, nincs semmi jó és semmi rossz?! De kérdem Uraságtoktól nincs e ezen pörben, mellyre költséget kérnek Uraságtoktól, nincs e kérdem abban semmi, a' mi a' jót, igazat és jogot sértegetné? Ki kell mondanom, szívem legbensőjében valami erkölcs-

telet látok ezen egész dologban. (heves morgás) Min fog az ítélet épülni? törvényen, vagy politikán? Én azt mondom nektek, ha ti a' pairszék előtt, vagy e' szószékről újjal mutattok azon férfiakra, kikről mondjátok, hogy vétkeztek, 's ha már a' vétek is ki van mutatva, jogunk van kérdezni: ki tette őket gonosztevékké? kérdem: kit vonnának e' férfiak oldaluk mellé? ki tartoznék velök megjelenni a' politikai korlátok előtt? ha nyilváníthatnák gondolataikat, 's gondolataik eredetét, ideájik (eszméjeik) származását? Tegnap mondá egy tisztes szónok: ti voltatok tanítóink! 'S nem félték, hogy ugyanezen kiáltás fog mindenünnen felétök hangzani? Mit mondanak majd az emberjog-társaság tagjai, ha társaságuk eredetére visszamennek? ha megvizsgálják, ki vezeté e' társaság szellemét? Ki ült 1830 előtt e' titkos társaságokban? de Istenem! mi lenne belőle, ha ne tán valaki a' republicanismusról vádoltatván, tanácsotokban, vagy talán bírági közt találna valakit, kihez fölkiálthatna: „Én ugyanazon gyilokra esküvém örökgyűlölséget minden királyság ellen, mellyre te!“ (morgás). Ismérém én erőködésiteket, mellyekkel a' közcsendet 's rendet föntartani ügyekeztek. Ti most rend és fenyték után láttok; de mindig tanítottátok é azt? Én a' közbocsánatot kívánom, mert, meggátlok ez által olly pört, mellyet nagy erkölcsstefenségnek érzek.“ (Beszédére nagy 's hosszan tartó mozgás következett). Berryer ur beszédére Thiers ur belminister felelt, a' julius revolutiot védve, mellyet Berryer megtámadni látszott, mondván a' restauratio elve legimitas volt, a' juliusi revolutio é pedig szabadság. Még január 2kán is a' javaslatról folyt a' vita, melly napon Salverte ur után Mauguin ur szólott a' javaslat ellen, válaszolt nekik Guizot ur. Végre jan. 3án a' biztonság azon indítványa, hogy állandó terem építtessék a' pairszék üléseire, 's arra 1,280,000 frank ajánltassék meg, majd nem egy hanguan félrevettett; ellenben Moreau ur indítványa, hogy kölcsönt vegyen a' ministerium föl 1835re megtételére olly készülteknek, mellyeket a' pairszék előtti pör megkezdése vagy tán elítéltetése megkívánand“, — csak 28 szózatnyi gyöngö többiséggel (209 > 181) fogadtatott el.

A' Temps azzal hitegeti olvasóit hogy az angol ministerek, midőn a' lordmayornál tartott lakomakor a' külső politikáról kellett volna nyilatkoznok, azt eleinte mellőzték; mindazáltal később határozottan és sürgetve megkérdézték Wellington hget a' négyes szövetség kihirlése iránt a' Moniteur által, mire nagy kedvetlenséget árult el a' herezeg. Peel végig tartózkodva viselte magát; 's e' vélemény-különzés hidegen választá el őket egymástól. — A' Nationalhoz egyenesen bekül-

dött adakozások a' rá rótt birság lefizetésére dec. 28kán azaz 10 nap mulva elíteltetése után 10,153 frankot tőnek; ide nem számítván azon adakozásokat, mellyeket a' vidéki hirlapok a' tartományokban szedének, valamint azon 1000 frankot sem, mellyeket Cremieux ur adott a' Nationalnak némi ismételten nevében, 's mellyeket a' szerkesztés visszaküldött, mások szerint pedig az Orleansi hg. A' fölösleget, melly a' 10,000 franknyi birságon felül marad, a' politikai foglyok javára fogja a' National fordítani. Bugiából egyenesen új hírek érkeztek, 's heves ütközeteket említenek, mellyek dec. 5. 6 és 8kán történtek. Ez alkalommal a' francziák voltak a' megtámadók, 's a' kabylákat a' hegyeken túl megrohanván azokat az erdőkől, barlangokból, mindenütt kiűzték; kiket pedig elérhettek, mind fölaprították. —

Legujabb. A' király a' kalmárszék (Handelstribunal) új év napi szerencsekívánatra azt felelé, hogy a' kereskedési vizsgálatok az ipart képesebbek megnyugtatni, mint elijeszteni. A' javítás útján ugyan haladni készül a' kormány; de azt csak megfontolt lépésekkel fogja tenni. A' kormány semmit sem fog cselekedni, mi Franciaország javát csökkenthetné, kereskedésinek útját állaná, az ipart gátlaná, 's akárki más jogát szorongatná. „Ez ohajtásom, rekeszté a' király, 's kormányomé; rá bizhatják Önök magokat.“
Öst. Beob.

A' pairszék számára építendő terem költségeit illető törvényjavaslat vitájában leginkább kitűnt Berryer és Thiers ur. Berryer ur beszédét már adtuk, Thiers urét a' jövő számban fogjuk bővebben közleni. A' ministerium épen nem várta a' viták ezen végét, azt remélvén, hogy még az 1,230,000 frankot is megajánlandja a' kamara. A' lapok közül többen már azt is rebesgetik, hogy a' ministerium e' szavazás következtében meg fog változni, de talán csak az ülések után, 's a' ministerium doctrinair része (Guizot) el fog válni és szakadni tőle.

SPANYOLORSZÁG.

A' procuradorok ülésében dec. 20kán a' külföldi udvaroknál levő spanyol követek és ügyviselők tartásköltségei fordulván tanácskozás alá, némelly tagok fölvilágítást sürgettek a' római udvari spanyol követség felől. Martinez ur felelete oda járult, hogy némi közbe jött nehézségek miatt a' rendes követ Romából visszahivatott, 's mostan e' hivatal csupán egyszerű ügyviselőre van bízva; reményli mindazáltal, hogy az érintett nehézségek rövid időn oszlani kezdvén, minden ismét előbbi rendes útjára térhetend vissza. Mint Pamplonából dec. 26kárul írják: Mina és Cordova ekkor itt az erősségben tertőzködtek, 's az utóbbi talán állandón ott is marad, mivel, mint híre

volt, Mina őt a' kezére bizott hadosztálytól elmozdította, vagy mint mások vélik, mivel beteges; helyette Lorenzo van kinevezve. Nazar és Azarte felé, hol Zumalacarreguy folyvást több több sereget huz össze 's erős állásokba helyezkedik, Pamplonából több rendű csapat küldetett. Jaureguy San-Sebastianból álgyukkal indult ki, hogy Mondragont és Onatét erős védelembe helyezze. Zumalacarreguy szinte álgyukhoz folyamodik, azon kettőhöz, mellyet oct. 28kán elfogott, most Etchalarban négy álgyut 's egy mzsarat öntetett. — Castor híres guerillavezér meghalt. Iturrizar (carlosita) egy fejérsapkás csapatot szerkeszt, hasonlót azon vörössapkáséhoz, kiket a' királyné részére Jaureguy gyűjtött össze, 's kik az aranzazui nagy kolostor porráégetésével híresedtek el.

Bayonne dec. 30. Mina 22kén főszállásáról Pamplonából kiindult, hogy az ellenség derekát Zumalacarreguy alatt, újra megtámadja. Ha a' határszélen szárnyaló hírek hitelt érdemlenek, a' megtámadás és megütközés dec. 27kén valóban meg is történt volna 's olly vérengzéssel, minőt e' lázadási háboru még nem mutatott. Zumalacarreguy, mint tudjuk, készen 's erős állásokban várta az ellenséget; emberei száma mintegy 8 ezerre ment; a' cristinosiak száma Mina, Lorenzo, Jaureguy, Iriarte 's más vezérek alatt, szinte nem volt több, de épen ütközet előtt érkezék hozzájuk Vitoriaiból egy egész ezred lovasság, melly ütközetkor az ellenségre ügyesen 's daliásan intézett rohantával határozta el a' csatázást. A' carlosiak legnagyobb zavarban futamultak meg a' tengerszélek felé. Ez azonban még mind csak szárnyaló hír; — várjuk a' bizonyosat. — Utánírás: Hitelt érdemlő újabb közlemények valósitani látszanak a' fenmondottakat. — A' Messenger kérdésbe vonja e' hírek hitelét, mivel, ugymond, 28kán, vagy is az állított ütközet utáni nap, Zumalacarreguy csapatjait S. Sebastian közelében látták; — de meg nem gondolja hogy S. Sebastian épen a' tengerszéleknél van, hová a' fenemlítették szerint a' carlosiak nagy rendetlenségben futamodtak.

Ujabb tudósítások e' 27ki ütközetet épen nem érintik. Boyonneból jan. 3kárul jelentik, mond a' j. de Paris, hogy Irunból az őrsereg kirohant az ellenségre, 's közüle sokat levert. Zumalacarreguy Vitoria közelében áll. D. Carlos jan. 1sőjén Huiciban volt. A' királyné tábora számára egy spanyol gőzhajó 4500 darab fegyvert rakott ki st. Jean de Luznál. Aragonia völgyeiben újra mintegy 2000 ujoncz gyűjtetett szinte a' const. sereg számára.

A' spanyol új kölesön közelebbi körülményei még csak most jutnak köz tudomásra. Ardoinház mint kölesönözö nov. 28káiig tartozik kiállí-

tani az egész kölesönt vagy is 400 millio reallt; melly summáért neki Spanyolország tartozni fog 701,654,386 reallal 's fizetni tőle az esztendei kamatot. Ha egyébiránt kitűzött bizonyos időn tul nyolcz napig a' londoni börzén a' kölesön 66 pentig emelkedik, akkor a' kormány a' mondott mennyiség helyett 606,666,666 kamatozandó reállal fog a' mondott háznak tartozni. Külső adóssági régi kötelezvények becserélésre kizárólag, azonban a' ministerium fölügyelése alatt, szinte csak a' kölesönző fél van fölhatalmazva.

Egy levelező Madridbul nem épen elégedtnek látszik a' kormány mostani rendszerével 's többek közt ezeket írja: „Ki e' nemzetet (spanyolt) a' cortesi dőre fecsegések után, vagy a' hirlapok rövid cikkelyei, akár azon ujayi, czéltalan reformoknál fogva, mellyek a' mostani kormányt bélyegezik, ítélhetni gondolja, az nem ismeri a' spanyol szellemét, sem characterét. Mig éjszakra polgárháboru forr, az ország többi részeiben pedig a' támadás mindenütt mutogatja magát; mig anarchia 's jogtalanság naponta hatalmasul, 's gyilkolás és rablás V Károly nevében, majd nem Madrid kapujiig terjeszkedik: az alatt a' kormány a' Ferdinand által elmulasztott népnevelést törekszik nyakra főre fölsegeálni, (a' kormány t. i. nem rég két tudóst küldött Angliába, kik az ottani népnevelés módját felfogván, onnét hazájukba átültessék); széptő-biztosságot alapit hogy szabályoztassék az utca-kikövezés, városi világitás, háztetői csorgás 's több ef. Az akademiák jutalomkérdéseket tesznek föl történet- és status-tudományi kérdések megfejtésire; énekekben magasztalják a' „tudós“ ministereket, és szépliteratúrával foglalatoskodnak. Santiagoban mellynek vidékén majd minden nap csaták esnek carlista csapatok és városi katonák közt, tanítószék emeltetik a' status-oekonomiára; más oldalról délen, hol a' divatos civilisatio legmesszebb haladt, philantropi 's többek közt mint Éjszakamerikában 's Angliában „mérsékleti“ egyesületek is alakulnak. Ez mind nem egyéb ostornál a' spanyolra, mert idegen holmik 's nem czélra vezetők. Századok óta megszokván a' spanyol az ő félszigeti országában mindent utálni 's gyanus szemmel nézni, mi a' pyrenéeken tulrul hozatik

hozzája, hasonló megvetéssel néz ile most is a' kormányt, melly spanyolnak nevezi ugyan magát de tetteleg külföldi 's a' nemzet igaz érdekeit méltatni nem tudja. Igy gondolkozik itt jobbára mindenki 's valamennyi párt megegyez e' tekintetben; a' ministerekkel és cortessel többé senki sem gondol. Magok a' procuradorok fölhagnak országgyűlési buzgalmukkal, az ülésbe későn jönnek, sokan elmaradnak, a' karzatok üresek: mert elmulván e' dolog ujság-ingere a' követek magok érzik, hogy közvélemény-intéző hatalmuk is lealkonyult. (Öst. Beob.)

AMERIKA

A' Times következő levelet vett Ujyorkról nov. 23ról. „Örömmel fogta Ön hallani, hogy a' választások ezen statusban (Ujyork) a' kormány részére ütöttek ki. A' bankpárt, csak hogy a' választásokban felülkerekedjék, mindent elkövetett, sok pénzt osztott ki, 's hol vesztegetett, hol ijesztett, de mind hiában, a' papiros pénz-párt megbukott Ujyork statusban. Egyszersmind azt irhatom Önnek, az utolsó választások általjában világosan kijelentik, hogy a' nép az elnököt segíteni fogja a' bank ellen, minthogy a' képviselőház eddigi többsége még 16 — 20 szózattal fog öregbülni. E' körülmény igen örvendeztető.

ELEGYHIREK.

A' tengeri - borju vadászat a' kis Belten (Svécziaiban) igen gazdagon fizet. Egyedül midelfartban (középjárás) 198 darabot fogtak egy hét alatt. Lesz hát tengeri borju Svécziaiban elég 's minthogy az ott bő kereskedési cikkely most, Európa többi részeinek is majd jut belőlök elég szapora mennyiség. — A' Globe Tonkinból (Cochinchinából) jelenti, hogy a' vallásvégetti üldözéseket nagy dühvel folytatják. Gazelin, 's még egymásik térítő pap halálra íteltettek, 's megfojtattak, mert a' keresztyén vallást hirdették. Két új megtért osztozott sorsukban. Jaccard ur is el van ítélve 's most börtönben várja az ítélet végrehajtását. A' többi térítő inség és szükségben bolyong szerzte a' mezőkön, 's erdőkbe, hegyekbe 's barlangokba rejtezik. A' keresztyén egyházak földulattak, 's mindenütt vesztőhelyeket emeltek ezen üldözött apostolok számára. —

A' gabona pesti piaczi ára január 16kán 1835:

pozsonyi mé- rő váltó gar.	leg- jobb	közép- szerű	cse- kely	pozsonyi mé- rő váltó gar.	leg- jobb	közép- szerű	cse- kely
Tisztabuza	150	133 $\frac{1}{2}$	126 $\frac{1}{5}$	Zab	88	85 $\frac{1}{5}$	81 $\frac{1}{5}$
Kétszeres	—	—	—	Köles	—	—	—
Rozs	123 $\frac{1}{5}$	120	—	Köleskása	220	200	—
Arpa	106 $\frac{2}{5}$	103 $\frac{1}{4}$	—	Kukoricza	103 $\frac{1}{5}$	100 $\frac{1}{2}$	—

P é n z k e l e t:

Bécs január 14kén középpár pengő pénzben.			
Status 5 pC. kötel.	100 $\frac{5}{10}$	1834 ^{ki} statusköles.	573 $\frac{1}{4}$
„ 4 pC.	93 $\frac{1}{2}$	Kam. 2 $\frac{1}{2}$ pC. kötel.	—
„ 1820 ^{ki} köles.	213 $\frac{1}{5}$	Bankrészvény	1289 $\frac{5}{8}$
„ 1821 ^{ki} „	—	Cs. arany pCt. agio	—

Szerkeszti Helmezy. — Nyomatja Beimel.